

- N.B. :** (1) All questions are **compulsory**.
 (2) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.

1. Answer in not more than **two** sentences.

- (a) Define International Law. 20
 (b) What are the two important features of UNESCO ?
 (c) Give two directive principle safeguarding the rights of workers.
 (d) What is continental shelf ?
 (e) What is recognition of states ?
 (f) What is EEZ ?
 (g) What do you understand by the term VETO POWER of the permanent members of the security council ?
 (h) Write any two functions of National Commission for children
 (i) What is Mediation ?
 (j) What is JUS COGENS ?

2. Write short notes on (**any four**) 20

- (a) Custom as a source of International Law.
 (b) UNICEF
 (c) International Labour Organisation.
 (d) Role of NGOs in the protection of Human rights
 (e) National Commission for Minorities.
 (f) American Convention on Human Rights.

3. Situational questions (**any two**) 12

- (a) Children below the age of 14 years should be given free and compulsory education as per the amendment in the Constitution. The Supreme Court has been instrumental in bringing the welcome change by way of its enthusiastic judgments.
 (i) Which convention deals with the issues related to children ?
 (ii) Write a note on the rights of Children with the help of case laws.
 (b) In a Supreme court Judgement the court reinforced the argument that all the three organs of Government; legislature, executive and judiciary must act according to constitutional mandate of equality between men and women.
 (i) Give any two landmark judgments of Supreme Court reinforcing right to equality for women.
 (ii) Explain how the legislature has actively incorporated the above observation of the Supreme Court. Give the names of few Acts on the rights of women.

[TURN OVER

(c) A mail steamer collided on high seas with another ship. There were allegations that the collision was caused due to negligence of the officer who was commanding the steamer. As a result of the collision the ship sank and some persons on board died.

- (i) Write the name of the famous case relating to similar circumstances. Which court gave the judgement.
- (ii) Explain the judgement in short in the above case.

4. Answer any four.

48

- (a) "Judiciary has always been active". Explain the concept of judicial activism in implementation of International Conventions in India for safeguarding human rights of citizens with the help of landmark Supreme Court judgements.
- (b) Peaceful settlements of disputes under International Law.
- (c) What is Recognition ? Give the various theories of recognition of states in International Law.
- (d) What do you understand by UNCLOS ? Elaborate with the help of examples.
- (e) Elaborate the rights of prisoners with the help of D.K. Basu and other Supreme Court Judgements.
- (f) Define Human Rights under the Protection of Human Rights Act, 1993. Explain the functions of NHRC.

[TURN OVER

(३ तास)
(मराठी रूपांतर)

गुण - १००

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न आवश्यक.
(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. एक ते दोन वाक्यात उत्तरे लिहा.

२०

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायदा याची संज्ञा लिहा.
(ब) युनेस्को चे कोणतेही दोन ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
(क) कामगारांचे अधिकार यासंदर्भात कोणतेही दोन भारतीय राज्यघटनेतील दिशानिर्देश तत्त्वे लिहा.
(ड) कॉन्टीनेंटल शेल्फ म्हणजे काय ?
(इ) राष्ट्रांची मान्यता म्हणजे काय ?
(ई) इ ई झेड म्हणजे काय ?
(फ) सुरक्षा परिषद चे कायमचे सभासद यांना दिलेल्या "विटो पावर" या शब्दाचे अर्थ स्पष्ट करा.
(ग) राष्ट्रीय बाल आयोगाचे कोणतेही दोन कर्तव्ये लिहा.
(ह) मध्यस्थी म्हणजे काय ?
(ज) जस काजेन्सचे तत्व म्हणजे काय ?

२. टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

२०

- (अ) रूढी- आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत
(ब) युनिसेफ
(क) आंतरराष्ट्रीय कामगार संगठना
(ड) मानव अधिकार जोपासण्यामध्ये गैर सरकारी संगठन यांची भूमिका
(इ) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग
(फ) अमेरिकी मानव अधिकार संधी

[TURN OVER

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१२

- (अ) चौदा वर्षाखालील मुलांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण देण्यात यावे असे संविधानात बदल करण्यात आले. या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने आपल्या निर्णयाद्वारे हे नवीन बदल घडविण्यामध्ये महत्वाची भूमिका संपादन केली.
- (१) मुलांच्या अधिकारासंदर्भात कोणती संधी (कन्वेंशन) आहे. या संधीमधील कोणतेही दोन तरतुदी लिहा.
- (२) मुलांच्या अधिकारांवर न्यायालयाच्या निर्णयाच्या मदतीने टिपा लिहा.
- (ब) एका महत्वाच्या सुप्रीम कोर्ट निर्णयात कोर्टाने निकष दिले की सरकारचे तिन्ही अंग, म्हणजेच न्यायालय, विधीमंडळ व कार्यकारी मंडळ (executive) यांनी संविधानातील दिलेल्या तरतुदीनुसार महिला व पुरुष यांच्यातील समानता बहाल करण्यासाठी प्रयत्न करावे.
- (१) सुप्रीम कोर्टाच्या दोन महत्वाच्या निर्णयांच्या मदतीने महिलांच्या समानतेच्या अधिकारावर टिपा लिहा.
- (२) सुप्रीम कोर्टाच्यावरील मतानुसार विधीमंडळाना या संदर्भात कसे बदल घडविले. महिलांच्या अधिकारासंदर्भात काही कायद्यांची (Acts) नावे लिहा.
- (क) एक मालवाहू जहाज दुसऱ्या जहाजावर आदळले. यासंदर्भात असे आरोप केले गेले की या घटनेमध्ये मालवाहू जहाजावरच्या अधिकाऱ्याची चूक होती. या घटनेमध्ये दुसऱ्या जहाजावरची काही माणसे व जहाज बुडाले.
- (१) या खटल्याचे नाव लिहा व हे निर्णय कोणत्या कोर्टाने दिले.
- (२) या खटल्याच्या निर्णयावर थोडक्यात टिपा लिहा.

४. कोणतेही चार.

- (अ) "न्यायालय हे सदैव सक्रीय असते." न्यायालयीन सक्रीयता म्हणजे काय व आंतरराष्ट्रीय अभिसंधी भारतात कसे अंमलात आणतात व त्याद्वारे नागरिकांची मानव अधिकार संरक्षित करण्यात येतात. ४८
- (ब) शांततेच्या मार्गाने तंटे सोडविण्याचे विविध मार्ग यावर चर्चा करा.
- (क) राष्ट्रांची मान्यता म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कायद्यात राष्ट्रांची मान्यतेचे वेगवेगळे सिद्धांत कोणते ते स्पष्ट करा.
- (ड) युनक्लॉस (UNCLOS) म्हणजे काय? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (इ) मानव अधिकार संरक्षण कायदा, १९९३ यामध्ये 'मानव अधिकार' या शब्दाची संज्ञा लिहा. एन.एच.आर.सी (NHRC) यांचे कर्तव्ये विस्तृत रूपात लिहा.